

Marsai Viktor¹: A migrációs diskurzus margójára II. – A dél-szudáni válság

Vezetői összefoglaló

- A nemzetközi szereplők által alkalmazott hagyományos puha eszközök (diplomáciai megállapodások, tárgyalások, közvetítés a felek között) csak korlátozottan alkalmasak az olyan archaikus minták alapján szerveződő konfliktusok rendezésére, mint a dél-szudáni válság.
- A konfliktus megmutatja, hogy ezen a területen a „local ownership”¹, vagyis az afrikai regionális szervek sem képesek átütő sikert elérni. Tehát nem pusztán a helyi szereplők által előszeretettel vádolt külső nagyhatalmak inkompetenciája vagy fölösleges intervenciója áll a válság hátterében.
- A dél-szudáni vezetés gátlástalanul aknázza ki a külső szereplők fenti tényezőkből eredő bizonytalanságát és tanácstalanságát, aminek a legnagyobb vesztese az ország lakossága.
- Mindezen trendek megmutatkoznak a dél-szudáni konfliktushoz hasonló dinamikájú válsággócok – Szomália, a Közép-afrikai Köztársaság, Mali, Észak-Nigéria – esetében is. Ez azt jelenti, hogy ezek továbbra is hozzájárulnak az afrikai migrációhoz.
- Robusztusabb szerepvállalás (a békefolyamatot megakasztó politikusok elleni szankciók, kiterjedtebb katonai és civil fellépés) nélkül nem képzelhető el tartós stabilizáció.

Elemzéssorozatunk második része egy hazánk szempontjából látszólag lényegtelen és irrelevánsnak tűnő válság, a dél-szudáni konfliktus dinamikáival és az általa generált menekülthullámmal foglalkozik. Választásunkkal azt szeretnénk demonstrálni, hogy miért olyan bonyolult feladat véget vetni a kontinens legelmaradottabb térségeiben kialakuló – vagy folytatódó – polgárháborúknak. Dél-Szudán – Szomália, Mali, Észak-Nigéria, a Közép-afrikai Köztársaság vagy Burundi mellett – csak egyike azoknak az entitásoknak, amelyek konfliktusai százezres, sőt milliós menekülthullámokat generálnak, és bár az innen emigrálók zöme a kontinensen marad, egy részük egyre biztosabban találja meg az Európába tartó utat.

Még egy év sem telt a rivális dél-szudáni frakciók, a kormányt vezető dinka Salva Kiir elnök és egykori alelnöke, az állítólagos puccsista SPLA-IO-t² vezető nuer Riek Machar kiegyezése óta, amikor 2016. július 8. és 11. között a főváros, Dzsúba utcáin ismét harci cselekményekre került sor a felek között. Bár a kölcsönös vádaskodások közepette ma sem látszik világosan, mi is történt pontosan, az események jól jelzik, hogy az országot vezető politikai elit képtelen felnőni a feladathoz, amit egy független állam vezetése megkövetel, és ennek következményei az egész régió stabilitását aláássák.

Bizonyos szempontból sajnos még az is túlzó állítás, hogy a harcok „újból” kitörték az ENSZ legfiatalabb tagállamában. A valóság ugyanis az, hogy a dél-szudáni polgárháború 2013. december 15-i kitörése óta a harcok sohasem szüntek meg teljesen. Sőt, ahogy az International Crisis Group egyik tanulmányának címe – „Mi mindig is háborúztunk”³ – is rámutatott, a térségben a fegyveres erőszak a konfliktusok rendezésének teljesen bevett és kézenfekvő eszköze volt az elmúlt évszázadokban. A különféle erőforrásokért, javakért – legelőkért, szarvasmarháért, vízlelőhelyekért, asszonyokért – kitört kisebb csetepaték mindennaposak a térségben, és a kulturális életnek is szerves részét képezik.⁴ Ugyanakkor a korábbi évszázadokhoz képest komoly változást jelent a haditechnika fejlődése, ami Dél-Szudán szavannáin is megjelent. Az automata fegyverek két területen jelentenek döntő átalakulást: egyrészt

¹ Marsai Viktor (marsai.viktor@uni-nke.hu), a NKE Nemzetközi és Európai Tanulmányok Kar Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia Tanszékének adjunktusa, az SVKK külső munkatársa.

² Sudanese People's Liberation Movement – in Opposition; a hivatalos kormánypártból, az SPLM-ből kiváló ellenzéki csoport.

³ South Sudan: Jonglei – “We Have Always Been at War”, [online], 2014. 12. 22. Forrás: crisisgroup.org [2016. 09. 02.].

⁴ Az AU PSC egyik botswanai tisztviselője elmesélt nekem egy történetet. 2011 júliusában, a függetlenné váláskor épp Dzsúbában szolgált, és az ünnepség alkalmával kulturális programon vett részt, ahol a különféle dél-szudáni etnikai csoportokhoz tartozó táncosok mutatták be produkcióikat. Mint kiderült, mindegyik harci tánc volt, amelyet a marha- vagy asszonyrablásra induló férfiak jártak el. A tisztviselő megkérdezte vendéglátóit, hogy milyen közös pontot tudnak találni nemzeti identitásuknak, ha a külföldieknek is bemutatott kulturális örökségük legfőbb eleme az egymás elleni fegyveres harc. Interjú, Addisz-Abeba, 2016. február.

könnyű használhatóságukkal jelentősen megnőtt a gyerekkatonák száma, akik nem tartják be a korábban uralkodó normákat (öreges, asszonyok életének megkímélése); másrészt a harcok jóval véresebbek és pusztítóbbak, hiszen gépkarabélyokkal, géppuskákkal és kézi rakétavetővel (RPG) jóval könnyebb és hatékonyabb gyilkolni, mint lándzsákkal és íjakkal. Bár a kisebb megszakításokkal 1955 és 2005 közt tomboló polgárháborút – amely legalább kétmillió halottal járt – hagyományosan az arab-muszlim észak és a keresztény-fekete dél közötti küzdelemnek szokták leegyszerűsíteni, a helyzet már ekkor sem volt ilyen egyszerű. Egyrészt az egyes közösségek és milíciák gyakran lettek szövetségesre a másik oldalon, másrészt az egymáshoz vallásilag és etnikailag is közel(ebb) levő csoportok a közös nagy ellenség mellett időnként az egymással való harcot sem vetették meg.⁵

Nem alakult ez másként Dél-Szudán függetlenné válása után sem: az ország egyrészt több esetben is konfliktusba keveredett északi szomszédjával, elsősorban az olajkészletek és Abyei hovatarozása kapcsán.⁶ Másrészt a színes etnikai összetételű dél népei sem éltek békében egymással, és már 2011 júliusa előtt és után is számos helyi szintű felkelésre, összetűzésre sor került az egyszerű rablótámadásoktól kezdve a szeparatista küzdelmekig.⁷ Ezek méretét és hatását nem szabad alábecsülnünk. 2012 januárjában Warrap szövetségi államban Unity államból érkezett nuerek támadták meg a helyi dinka közösséget, elhajtva 4000 szarvasmarhát és megölve 70 embert.⁸ Pár héttel korábban 47 ember halt meg Jonglei államban, amikor murle etnikumú harcosok a luó nuerekhez tartozó Duk Padiet közösség tagjait támadták meg. Ahogy egy parlamenti képviselő fogalmazott, „az áldozatok többsége fiatal gyerek, idős nő és férfi, illetve fogyatékkal élő volt – azok, akik nem tudtak elég gyorsan elfutni.”⁹ A 2012. január 8. óta tartó kölcsönös rablótámadásokban addigra már legalább 120 ember halt meg csak Duk megyében, miközben egész Jonglei államban csak a murle közösség vezetői 3000-re becsülték az áldozatok számát. Bár ez az adat valószínűleg túlzó, az ENSZ statisztikái alapján is mintegy 60 000 ember menekült el lakóhelyéről.¹⁰ Január végére ez a szám elérte a 120 000-t.¹¹ Történt mindez úgy, hogy a warrapi és jonglei cselekmények között a helyi hatóságok semmiféle összefüggést sem találtak. Ugyanez volt igaz a politikai motivációra is: a dinka, nuer, murle közösségek között egyszerű rablótámadások folytak, mindenféle magasabb politikai célok nélkül.¹² Az egyszerű marharablások mégis több száz halottat és százezres menekülthullámot eredményeztek, a hatóságok pedig képtelenek voltak érdemben kezelni a helyzetet: bár Dzsúba 3000 katonát telepített a területre, azok nem tudtak gátat szabni az erőszaknak.¹³

2013-tól aztán fordult a kocka, és a küzdelem áttevődött a felsőbb politika szintjére. 2013. december közepén sor került az az év nyarán leváltott alelnök, Riek Machar „pucskísérletére”.¹⁴ Az idézőjel azért indokolt, mert máig nem lehet pontosan tudni, mi is történt Dzsúbában. Tény ugyanakkor, hogy az ország két legnagyobb etnikai csoportját képviselő vezető politikus, a dinka Kiir és a nuer Machar közti konfliktus – amelyben nagy szerepet játszott a személyes ellentét és hatalomvágy – napokon belül túlnőtt a fővároson és teljes spektrumú polgárháborúvá szélesedett. A harcok természetesen jól megmutatta, mennyire hiányoznak a modern államiség legelemibb feltételei is Dél-Szudánban: a polgárháborút a lakosság nagyobb része a két domináns etnikai csoport magánügyeként kezelte, így míg az általuk leginkább lakott Unity és Jonglei szövetségi államokban komoly harcok folytak, más térségeket azok – legalábbis kezdetben – kevésbé sújtottak, vagy épp olyan összecsapásokra került sor, amelyeknek nem volt köze a két vezető háborújához.

Kiir és Machar konfliktusa új szintre emelte az erőszakot, és mind az államapparátus, mind a gazdaság teljes megbénulásához vezetett. Információ hiányában az első hónapokban még meglehetősen szerény becslések jelentek meg az áldozatokról, 2014 tavaszára azonban már láthatóvá váltak a polgárháború által előidézett humanitárius katasztrófa méretei. Addigra a halálos áldozatok száma meghaladta a tízezret, a menekülteké pedig az egymilliót.¹⁵ A nemzetközi közösség tagjai, az ENSZ, az EU, az Afrikai Unió és a kelet-afrikai regionális szervezet, az IGAD¹⁶ folyamatosan igyekezett kiharcolni a fegyverszünetet és a konfliktus tárgyalásos rendezését csakúgy, mint a különféle állami szereplők: az

⁵ Lásd [South Sudan: Jonglei – “We Have Always Been at War”](#), *i. m.*

⁶ Lásd MARSAI VIKTOR: [Szudán – választások után, kettéválás előtt](#). *Nemzet és Biztonság*, 2011. március, 25–31. o.

⁷ Uo.

⁸ [S Sudan cattle raid leaves 70 dead](#), [online], 2012. 01. 30. Forrás: news24.com [2016. 09. 02.].

⁹ [47 die in another round of S.Sudan tribal violence](#), [online], 2012. 01. 17. Forrás: yahoo.com [2016. 09. 02.].

¹⁰ Uo.

¹¹ [S Sudan cattle raid leaves 70 dead](#), *i. m.*

¹² Uo.

¹³ [47 die in another round of S.Sudan tribal violence](#), *i. m.*

¹⁴ Lásd MARSAI VIKTOR: [Válságok Közép-Afrikában I. – Dél-Szudán a polgárháború szélén](#), [online], SVKK Elemzések 2013/18. Forrás: uni-nke.hu [2016. 09. 06.].

¹⁵ [South Sudan: A Civil War by Any Other Name](#), [online], 2014. 04. 10. II. o. Forrás: crisisgroup.org [2016. 09. 06.].

¹⁶ Intergovernmental Authority on Development – Kormányközi Fejlesztési Hatóság.

Egyesült Államok, Kína, Uganda, Kenya, Etiópia diplomatái. Úgy tűnt, erőfeszítéseiket siker koronázza. Alig egy hónappal a harcok kirobbanása után, 2014. január 23-án a felek – három hetes nehéz tárgyalások után – megállapodtak a tűzszünetben. Az egyezmény értelmében a csapatok 24 órán belül beszüntették a harctevékenységet, lehetővé tették a humanitárius személyzet és szállítmányok szabad mozgását, illetve Kiir csoportja ígéretet tett arra is, hogy elengedi azt a 11 vezető SPLM-politikust, akiket még a konfliktus kirobbanásakor tartóztattak le.¹⁷

Azonban nem történt semmi. A kormányerők és a lázadók egyaránt folytatták a hadműveleteket. A dinka ellenőrzés alatt álló SPLA¹⁸ január második felében komoly katonai sikereket ért el, és elfoglalta a Unity szövetségi államban fekvő Malakalt, az utolsó nagyobb települést, amely a felkelők ellenőrzése alatt állt. Kiir emiatt vélhetően azt gondolta, hogy sikerül fegyveres erővel véget vetnie a válságnak.¹⁹ Az SPLM azonban alábecsülte a felkelők támogatottságát és erejét. Machar és hívei újraszervezték soraikat, a harcok tovább folytatódtak – miként a tárgyalások is. A január 23-i egyezmény szövege írott malaszt maradt.

A hónapokig folytatódó újabb tárgyalások, úgy tűnt, tavaszra hoztak új eredményt: május 9-én Addisz-Abeában a felek aláírták a második tűzszüneti megállapodást. Ugyan ezt még csak az első lépésnek szánták a végleges rendezés felé, a politikai konszolidáció fő elemei (harcok beszüntetése 24 órán belül; katonai megoldás elvetése; átfogó politikai párbeszéd az összes érintett szereplő bevonásával; egységes átmeneti kormányzat elve) már megjelentek benne, szemben a januári egyezménnyel.²⁰ A harcok azonban ezt követően is folytatódtak,²¹ május közepére pedig összeomlottak a felek közti további tárgyalások.²² A nyár folyamán az egyeztetések tovább zajlottak, különösebb eredmények nélkül. Az IGAD 60 napos határidőt adott Kiirnek és Macharnak, hogy az összeomlott májusi tűzszünet helyett hozzanak tető alá egy új megállapodást,²³ az augusztus 10-i határidő azonban elmúlt. Az afrikai vezetők ezért először 28-áig tolták ki a dátumot,²⁴ majd miután a 2014. augusztus végi addiszi találkozón sem történt előrelépés, újabb 45 napot adtak a Kiir vezette kormánynak és az ellenzéknek (SPLM-IO)²⁵. A polgárháború közben tovább folytatódott az országban.²⁶

Két hónapos meddő tárgyalások után, 2014 októberében a felek végül Arushában aláírtak egy keretmegállapodást. Ezt azonban nem az IGAD, hanem a tanzániai kormány szervezte, és a felek külön hangsúlyozták, hogy különállónak tekintik az Addisz-Abeában folyó tárgyalásoktól. Az egyezmény súlyát csökkentette, hogy azokat csak az SPLM, illetve az SPLM-IO delegáltjai, nem pedig két vezetője írta alá.²⁷ A találkozó nem hozott érdemi változást a dél-szudáni válság állásában.

Október végén az IGAD főtárgyalója bejelentette, hogy a dél-szudáni felek nagyon közel állnak a végső megállapodáshoz, amely véget vethet a 10 hónapja húzódó konfliktusnak. Ahogy a korábbi etióp külügyminiszter, Seyoum Mesfin nyilatkozta, „már látjuk a fényt az alagút végén, a tárgyalások a végső szakaszukba léptek, ahol reményeink szerint pozitív kifejeletet hoznak”.²⁸ Ehhez képest még három hétbe telt, mire a felek főtárgyalói november 9-én – fél évvel a sikertelen májusi megállapodás után – aláírták az új keretmegállapodást, amely rögzítette a tűzszünet életbe lépését, illetve azt, hogy a külföldi erők – az ugandai csapatok – 30 napon belül elhagyják az országot. Az IGAD óriási sikerként értékelte az egyezményt, amelyet létfontosságú lépésnek tekintett a háború lezárása szempontjából. A megfigyelők és a diplomaták azonban szkeptikusak voltak az eredményeket illetően, különösen, hogy a dél-szudáni politikusok az előző egyezményeket is megszegték.²⁹ A megállapodás törekenységét az is jelezte, hogy még aláírása pillanatában is érkeztek a jelentések friss harcokról.³⁰ Az sem adott okot sok bizakodásra, hogy az átmeneti periódusra a felek azt tervezték,

¹⁷ South Sudan government, rebels sign ceasefire, [online], 2014. 01. 23. Forrás: hiiraan.com [2016. 09. 07.].

¹⁸ Sudanese People's Liberation Army – a dél-szudáni kormányerők.

¹⁹ South Sudan government, rebels sign ceasefire, *i. m.*

²⁰ Agreement to Resolve the Crisis in South Sudan Addis Ababa 9 May 2014, [online], 2014. 05. 09. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

²¹ UN tells South Sudan to respect status agreement, [online], 2014. 05. 16. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

²² S. Sudan peace talks postponed over presence of foreign troops, [online], 2014. 05. 18. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

²³ South Sudan peace talks could miss 60-day ultimatum, [online], 2014. 08. 09. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

²⁴ IGAD extends South Sudan peace talks as regional leaders postpone meeting, [online], 2015. 08. 15. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

²⁵ South People Liberation Movement – in Opposition – Dél-szudáni Felszabadítási Mozgalom – Ellenzék.

²⁶ IGAD gives South Sudanese rivals 45 days to end conflict, [online], 2014. 08. 24. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

²⁷ S. Sudanese rival factions sign framework agreement in Tanzania, [online], 2014. 10. 20. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

²⁸ IGAD chief mediator says close to peace deal in South Sudan, [online], 2014. 10. 21. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

²⁹ S. Sudan's warring parties sign renewed ceasefire deal amid calls for foreign troops to withdraw, [online], 2014. 11. 09. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

³⁰ South Sudan rebels accuse government of fresh violations, [online], 2014. 11. 08. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

hogy két párhuzamos haderőt tartanak fegyverben.³¹ A megállapodás után két nappal pedig már újra fellángolt a vita arról, hogy Salva Kiir visszahelyezi-e az alelnöki pozícióba Machart, vagy sem.³²

A szkepticizmus nem volt alaptalan: december elején, a konfliktus egyéves évfordulóján újult erővel lángoltak fel a harcok,³³ ezért újra kellett indítani a tárgyalásokat. A javasolt dátumhoz képest azonban csúszás állt be, mert Seyoum Mesfin IGAD-főtárgyaló meg nem nevezett okokból nem érkezett meg a kitűzött időpontra. Hivatalos adatok szerint addigra már legalább 10 000 ember esett el a harcokban, de a Crisis Group becslése szerint ez a szám az 50 000-t is elérhette.³⁴ A felek szándékainak őszinteségét az is megkérdőjelezte, hogy az SPLM-IO egy új katonai törzset állított fel, amellyel a megfigyelők szerint a fegyveres küzdelem újabb szakaszára, semmint a békés rendezésre készült.³⁵ Az addisz-abebai találkozóval párhuzamosan ismét tárgyalások kezdődtek Arushában is, amelyek a dél-szudáni politikusok szerint „létfontosságú” volt a konfliktus hosszú távú rendezése szempontjából. Arra sajtónyilatkozataikban nem tértek ki, hogy miért van szükség párhuzamos találkozókra.³⁶ Azt, hogy a külföldi hatalmak türelme fogytán van, jelezte, hogy az USA, az EU és Kanada több dél-szudáni vezetővel szemben is vagyontbefagyasztással és utazási korlátozással élt (Kiir és Machar nem volt köztük),³⁷ Kína pedig egy 700 fős zászlóaljjal erősítette meg az ENSZ Dél-Szudánban tartózkodó békemisszióját, az UNMISS-t. A pekingi döntés – amely egyébként a világszervezet felkérésére történt – a civilek védelme mellett az olajlétesítmények biztosítását is célozta, lévén, hogy a kitermelés zöme kínai vállalatok ellenőrzése alatt folyt.³⁸

A dél-szudáni békefolyamat menedzselése 2015 elejére egyre inkább a különféle kelet-afrikai országok és blokkok közti vetélkedés terepévé vált. Az etióp dominanciájú IGAD úgy gondolta, regionális érintettsége okán neki kell a főszerepet játszania az eseményekben. Ez részben érthető is volt, hiszen a menekültek zöme ezekbe az országokba érkezett, a vidéki területeken folyó harcok pedig – zömében rablótámadások formájában – át-átcsaptak Etiópiába is.³⁹ Addisz-Abeba már az észak-déli polgárháború alatt is jó kapcsolatokat ápolt Dzsúbával, így részben jogosan gondolhatta úgy, hogy méltán játszik főszerepet a közvetítésben. Bizonyos témákban azonban az IGAD-on belül is megfigyelhetők voltak a törésvonalak: Uganda és Kenya ugyanis nem mindig akart úgy táncolni, ahogy Addisz füttyült. Ez különösen igaz volt Museveni-re, aki egyértelműen Kiirt támogatta Macharral szemben, míg Addisz továbbra is ragaszkodott ahhoz, hogy nincs béke az egykori alelnök kormányzásba való bevonása nélkül.⁴⁰

Az etióp–kenyai–ugandai hármastól azonban más aktorok is igyekeztek beleszólni a folyamatba. Az egyik Szudán volt, amely az arab tavasz és a dél-szudáni válság hatására páriaállamból a térség egyik legfontosabb geostratégiai játékosává lépett elő. Kartúm belső feszültségei és Omár al-Basír elnök személye ellenére⁴¹ a stabilitás szigete maradt, és igyekezett közvetíteni a dél-szudáni felek között.⁴² Ennek őszinteségéről természetesen lehet vitatkozni, hiszen az északi állam számára némi káröröme adhatott okot, hogy a déli politikusok az olyannyira vágyott függetlenség után két évvel a polgárháború mocsarába kormányozták az országot. Mindenesetre azt, hogy Kartúm megkerülhetetlen játékos a térségben, jól jelzi, hogy hosszú elzárkózás után még az Egyesült Államok is közeledni látszott Szudánhoz, és egyre inkább kereste az együttműködés lehetőségét.

A harmadik központ a már említett Tanzánia volt, amely a hidegháború éveiben játszott domináns diplomáciai szerepe után sokáig nem találta a helyét a posztbipoláris korszak megváltozott viszonyai közt. A dél-szudáni konfliktust Dodoma arra használta fel, hogy önálló aktorként bizonyítsa és növelje befolyását Kelet-Afrikában. Ezt célozta az arushai tárgyalások folyamata is.

A közvetítésekre azonban igaznak a bizonyult a „sok bába közt elvész a gyermek” ősi bölcsessége. A dél-szudáni politikusok egymás ellen játszották ki a különféle szereplőket. Ezzel egyrészt időt nyertek a fegyveres megoldás erőltetése számára, másrészt építhették azt a képet saját híveik előtt, hogy csak a külső hatalmak machinációi miatt nem tud-

³¹ [South Sudan rivals to command separate armies during transitional period](#), [online], 2014. 11. 08. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

³² [South Sudan president rejects removal of vice-president post](#), [online], 2014. 11.12. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

³³ [Rebels claim to have recaptured Jonglei's Fangak county](#), [online], 2014. 12. 17. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

³⁴ [South Sudan rivals resume peace talks in Ethiopian capital](#), [online], 2014. 12. 18. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

³⁵ [S. Sudanese rebels establish military command, create 21 states](#), [online], 2014. 12. 31. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

³⁶ [S. Sudan says separate talks essential for achieving peace](#), [online], 2014. 12. 27. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

³⁷ [S. Sudan urges US leader to reconsider looming sanctions](#), [online], 2014. 12. 15. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

³⁸ [China sends peacekeepers to S. Sudan as rebels express caution](#), [online], 2014. 12. 27. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

³⁹ [Heavily armed Ethiopian troops entered S. Sudan: eyewitness](#), [online], 2016. 05. 03. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁴⁰ Elektronikus interjú az EU egyik addisz-abebai diplomatájával, 2016. augusztus.

⁴¹ A szudáni elnök az egyetlen hivatalban levő államfő, aki ellen a Nemzetközi Büntetőbíróság elfogatóparancsot adott ki a darfúri polgárháborúban kormányzati utasításra folyó népirtás miatt. Fogatosítási azonban egyelőre nem sikerült a döntést.

⁴² [Khartoum announces hosting S. Sudanese peace conference on Monday](#), [online], 2015. 01. 08. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

ják elhozni a várva várt békét. Végül, de nem utolsósorban a véget nem érő találkozók alatt élvezhették a kelet-afrikai városok négycsillagos szállodáinak kényelmét és ellátását, amely messze felülmúlta a dél-szudáni mindennapok nyújtotta lehetőségeket. Mindez jól megmutatkozott 2015 januárjában, amikor a felek már a sokadig megállapodásra jutottak a harcok beszüntetéséről és a hosszú távú rendezésről – most épp ismét Arushában. A második tanzániai egyezmény értelmében a felek elismerték, hogy a dél-szudáni kormánypárt, az SPLM elvesztette vízióját, és „elmulasztotta a hatalomgyakorlás intézményesítését és demokratizálását”.⁴³ Ennek érdekében döntöttek az SPLM újbóli egyesítéséről, az előbbi hiányosságok pótlásáról, illetve egy ütemterv elfogadásáról.

Ezzel párhuzamosan azonban a felek IGAD-közvetítéssel is találkoztak Addisz-Abeában. A regionális blokk egy Átmeneti Nemzeti Egységkormányra (Transitional Government of National Unity – TGoNU) tett javaslatot, amelyben Kiir csoportja 60%-os, az SPLM-IO 30%-os, más ellenzéki csoportok pedig 10%-os arányban részesültek volna a pozíciókból, a meglévő 332 parlamenti helyhez pedig a fenti arányban további 68-at adtak volna hozzá. Az IGAD-terv azt is tartalmazta, hogy az egyik alelnöki pozíciót az SPLM-IO-nak kell adnia. Vagyis a kelet-afrikai főtárgyalók túlléptek korábbi javaslatukon, amelynek értelmében létrehozta volna egy miniszterelnöki pozíciót a szakadár tömb számára, mivel azt a dél-szudáni elit nem tudta értelmezni, és nem sikerült megállapodni arról, hogy milyen végrehajtó jogkörökkel járna az új poszt. A januári IGAD-javaslatot azonban Machar nem fogadta el, mivel az véleménye szerint nem biztosította a megfelelő átmenetet és Kiir hatalmának korlátozását. Az SPLM-IO által kiadott nyilatkozat szerint „a párhuzamos struktúrák kialakításával az IGAD megölte az arushai megállapodást”⁴⁴ – egy héttel annak aláírása után. Az SPLM-IO ezzel arra utalt, hogy a szervezet javaslata szerint – legalábbis az ő értelmezésükben – Kiir után a hatalomgyakorlásban nem Machar következne, hanem az alelnöki posztot Machar 2013 nyári bukása után betöltő James Wani Igga. A lázadók főtárgyalója, Taban Deng Gai szerint az IGAD „mindent vagy semmit megközelítése aláásta a békés megállapodás alapelveit”.⁴⁵

A végtelennek tűnő és teljesen hiteltelenné váló tárgyalások tovább folytatódtak. 2015. február 1-jén sor került egy újabb megállapodásra, amely tartalmazta, hogy a TGoNU három hónapos előkészítő periódus után 30 hónapra kapja meg a hatalmat. Az átmeneti kormányt nem később, mint 2015. július 9-én fel kell állítani. A dokumentum tartalmazta a miniszteri és miniszterhelyettesi posztok felsorolását, ám azok elosztásáról a szöveg csak annyiban rendelkezett, hogy azt a felek között a további egyeztetések alapján kell végrehajtani. A médiába kiszivárgó híreket, amely szerint az erre vonatkozó januári IGAD-javaslat számai 53%-ra (SPLM), 33%-ra (SPLM-IO) és 14%-ra (SPLM-11)⁴⁶ és más ellenzéki csoportok) változtak volna, a felkelők tagadták. Bár a megállapodás tartalmazta, hogy a felek 72 órán belül beszüntetik a harctevékenységet, mindenki tudta, hogy ez irreális, és a különböző források annak politikai természetét hangsúlyozták.⁴⁷ Vagyis eddigre már többé-kevésbé mindenki elfogadta, hogy a fegyveres konfliktus megállítására a külső hatalmaknak képtelenek: az egyedül a dél-szudániakon múlik. Vagyis előbb el kell érni egy átfogó és a felek számára is elfogadható politikai rendezést, és akkor talán az ország politikusai is úgy döntenek, hogy véget vethetnek a polgárháborúnak. Dél-Szudán tizenegymillió lakosságának pedig nem maradt más választása, minthogy továbbra is igyekszik életben maradni. Ez nem tűnt könnyű feladatnak, a harcok mellett ugyanis a gazdasági összeomlás és a szárazság miatt éhínség is kialakult az országban, az ENSZ szerint 2,5 millió embert fenyegetve.⁴⁸

A februári megállapodásnak azért lett néhány kézzel fogható eredménye, a felek például kölcsönösen elengedtek egymás foglyul ejtett katonáiból és politikusaiból.⁴⁹ Az SPLM információs minisztere, Michael Makuei Lueth arról beszélt, hogy áprilisban megalakulhat az átmeneti kormány.⁵⁰ 2015 februárjának második felében – némi késéssel ugyan, de – a megállapodásnak megfelelően folytatódtak a felek közti tárgyalások a függőben maradt kérdések tisztázására. Az IGAD március 5-re szerette volna elérni a végső politikai egyezmény megkötését, és július 9-re felállítani a TGoNU-t.⁵¹ Kiir és Machar frakciójára az ENSZ azzal próbált nyomást gyakorolni, hogy a BT szankciókat készített elő a folyamatot akadályozó személyek ellen.⁵²

⁴³ South Sudan's rival SPLM factions vow to work for reforms, [online], 2015. 01. 22. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁴⁴ IGAD summit on S. Sudan postponed as SPLM-IO lambastes proposed deal, [online], 2015. 01. 29. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁴⁵ Uo.

⁴⁶ A Kiir által fogva tartott 11 SPLM politikus csoportja.

⁴⁷ Addis Ababa deal only defines the transitional government mandate: rebels, [online], 2015. 02. 02. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁴⁸ Over 2.5 million at risk of famine in S. Sudan: UN, [online], 2015. 02. 07. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁴⁹ S. Sudan rebels say release of captives to enhance peace talks, [online], 2015. 02. 05. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁵⁰ S. Sudan says unity government could be formed by April, [online], 2015. 02. 04. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁵¹ South Sudan peace talks to resume on Monday, [online], 2015. 02. 21. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁵² South Sudanese president to attend Addis Ababa talks, [online], 2015. 02. 27. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

Márciusban azonban nem sikerült érdemi eredményeket felmutatni, ráadásul egy kiszivárgott afrikai uniós jelentés alaposan felborzolta a kedélyeket. Az AU Bizottságának dokumentuma – amelyet először a *Reuters* publikált – azt javasolta, hogy mind Kiir, mind Machar zárják ki a politikai folyamatból, és ne kaphassanak helyet a TGoNU-ban. Bár az AU elhatárolódott a közleménytől, az újabb tanúbizonyságul szolgált arra, hogy a dél-szudáni politikusok még afrikai viszonylatban is eljátszották a beléjük vetett bizalmat.⁵³ A hónap végére a tárgyalások ismét holtpontra jutottak, és több szövetségi államból – Jongleiből, Unityből – is hírek érkeztek arról, hogy kihasználva az esős évszak elmúlását – amely járhatatlanná tette az utakat – a dinka és nuer erők új hadműveletekbe kezdtek.⁵⁴ Az IGAD által április 3-án bemutatott új rendezési javaslatot a felek elutasították. Az Egyesült Államok ezzel párhuzamosan háborúnak deklarálta a dél-szudáni eseményeket, és kijelentette, hogy azok veszélyeztetik az USA nemzetbiztonsági érdekeit.⁵⁵

A tavaszi hónapokat Kiir és Machar táborá szinte teljes egészében a fegyveres megoldás erőltetésére fordította. Az IGAD májusban újabb tervvel állt elő, hogy elmozdítsa a holtpontról a március 6-a óta álló tárgyalásokat,⁵⁶ ám a felek még azt is kizárták, hogy júniusban egy asztalhoz üljenek.⁵⁷ Ezalatt Jongleiben, Unity-ben és Felső-Nílus államban százak haltak meg a harcokban és tízezrek menekültek el lakóhelyükről.⁵⁸ Különösen aggasztó volt, hogy a küzdelem olyan területekre is áttért – Bahr al-Ghazal, Nyugat-Equatoria –, amelyekben korábban nem folytak harcok.⁵⁹ Az ENSZ mellett már az Afrikai Unió is szankciókkal fenyegette meg a feleket,⁶⁰ a Bentiu környéki harcok kitörésével pedig az Egyesült Államok – Salva Kiir korábbi fő szövetségese a függetlenségi küzdelemben – egyértelműen a kormányerőket vádolta meg. Az összecsapások következtében pár héten belül már 300 000 főre emelkedett az új menekültek száma csak Unity államban.⁶¹

2015 júniusában tovább folytatódott a kötélhúzás. Az IGAD sokadik javaslata immár regionális bontásban vizsgálta az elosztandó helyeket, a nuer dominanciájú térségekben az SPLM–IO számára fenntartva a többséget. Az új dokumentumban országos szinten már rögzült a korábbi 53% SPLM – 33% SPLM-IO – 14% más ellenzékiek arány, Bahr al-Ghazal és Equatoria teljes egészében az SPLM kezében maradtak volna, míg Unityben, Felső-Nílusban és Jongleiben Machar csoportja kapta volna meg a kormányzói posztot és a többségi helyeket.⁶² Ez azonban elfogadhatatlannak tűnt a kormányzó csoportok számára. 2016. június 27-én az ENSZ életbe léptette első szankciós csomagját, amely a két politikai tömb három-három tábornoka ellen léptetett életbe vagyonbefagyasztást és utazási korlátozást. Machar és Kiir, illetve legfőbb segítők nem szerepeltek a listán.⁶³

Bár a felek tagadták, hogy a Biztonsági Tanács döntése súlyosan érintené őket, az egyeztetések felgyorsultak. Kiir olyan elkötelezett támogatói is jelezték, hogy fogytán az idő, mint az ugandai elnök, Yoweri Museveni. 2015. augusztus elején a felek ismét nekiveselkedtek az újabb tárgyalási fordulóknak. Riek Machar és köre már augusztus 17-én aláírta a finomított javaslatot. Az SPLM–IO beleegyezett abba, hogy a három államban, amelyben eredetileg ők domináltak volna, 46%-ra csökkentik képviseleti arányukat, miközben az SPLM-ét 40%-ra növelik, ezen kívül Jongleiben nem ők, hanem Kiir nevezi ki a kormányzót.⁶⁴

Salva Kiir azonban elment egészen a falig. Dzsúbában demonstrációt szervezett az IGAD-javaslat ellen, majd – megszegve a tárgyalások alatt tett ígéretét – bejelentette, hogy mégsem írja alá az egyezményt, és tizenöt nap gondolkodási időt kér. Hogy segítsen a döntés megszületésében, a Biztonsági Tanács újabb szankciókat készített elő Dél-Szudán ellen.⁶⁵ A dél-szudáni elnök körül minden levegő elfogyott, a teljes nemzetközi közösség egységesen felsorakozott a békemegállapodás mellett. Diplomáciai berkekben az a pletyka járta, hogy az IGAD főtárgyalói megfenyegették a rep-

⁵³ S. Sudan says leaked African Union report lacks credibility, [online], 2015. 03. 25. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁵⁴ South Sudan rebels say government forces are continuing with offensive, [online], 2015. 03. 26. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁵⁵ South Sudan contests US declaration of war as national security threat, [online], 2015. 04. 03. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 07.].

⁵⁶ South Sudanese rebels say made tactical withdrawal in Unity state, [online], 2015. 05. 02. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁵⁷ S. Sudan's warring parties rule out next month's resumption of peace talks, [online], 2015. 05. 30. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁵⁸ S. Sudan rebels claim killing over 100 government soldiers, [online], 2015. 05. 04. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁵⁹ South Sudan rebels seize strategic town in W. Bahr el Ghazal, [online], 2015. 05. 31. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁶⁰ World bodies reiterate calls for sanctions on South Sudan, [online], 2015. 05. 14. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁶¹ US blames South Sudan gov't for renewed fighting in Unity state, [online], 2015. 05. 13. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁶² S. Sudan rival factions endorse new 'IGAD Plus' initiative, [online], 2015. 06. 11. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁶³ Six South Sudan commanders targeted for UN sanctions, [online], 2015. 06. 27. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁶⁴ South Sudan's Kiir demands more time, as Machar signs final peace agreement, [online], 2015. 08. 17. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 08.].

⁶⁵ US proposes UN arms embargo on South Sudan after president refuses to sign peace deal, [online], 2015. 08. 20. Forrás: hiiraan.com [2016. 09. 08.].

térre elinduló Kiirt, ha úgy száll fel a gépére, hogy nem írta alá a megállapodást, amikor Dzsúbában landolni fognak, már nem lesz államfő.⁶⁶ Akárhogy is történt, augusztus 26-án Kiir aláírása is rákerült az egyezményre.⁶⁷

Válságkezelés dél-szudáni módra

Ahogy már az előzőekben is láthattuk, a dél-szudáni válság körülményei, illetve az azok megoldására folyó tárgyalások korántsem voltak szokványosnak mondhatók. A harcok 2013. decemberi kirobbanása után legalább hét tűzszüneti egyezmény, illetve politikai megállapodás született 2015 augusztusáig.⁶⁸ Ez már önmagában is mutatja, hogy az ország politikusainak szavahihetősége és viszonya a nemzetközi megállapodásokhoz nem bizonyult megkérdőjelezhetetlennek. Ezek mellett azonban még számos olyan tényező borzolta a kedélyeket, amelyek nehezen illeszkedtek a nemzetközi jog és a semleges mediáció gyakorlatába, ami a dél-szudáni vezetők mellett a regionális szereplők hiányosságait is jól mutatta.

A dél-szudáni elnök egy esetben például azzal vádolta ellenfelét, hogy spirituális energiákkal (értsd: mágiával) bírja rá az ország fiataljait a testvérharcra.⁶⁹ Az IGAD főtitkára, Mahboub Maalim az etióp elnöknek írt levelében állítólag hülyének nevezte Kiirt és Machart, amiért a békés megoldás helyett a fegyveres harcot preferálják.⁷⁰ 2014 decemberében – rájátszva az idegenellenes érzelmekre – arról keringtek hírek a dél-szudáni sajtóban, hogy az ENSZ protektorátus alá akarja vonni az országot. Ez egyértelmű reakció volt az ENSZ Biztonsági Tanácsának azon figyelmeztetésére, hogy akár szankciók alkalmazására is sor kerülhet, ha az érintett politikai vezetők nem képesek megállapodni és véget vetni a vérontásnak.⁷¹ Az ország elitje – különösen az SPLM Kiirhez hű tagjai – előszeretettel igyekezett minden rosszért a külföldi szereplőket vádolni, hogy elterelje a figyelmet saját felelősségéről.

Salva Kiir hatalmát – különösen az első hónapokban – elsősorban az őt támogató Uganda katonai intervenciója tartotta fenn. Yoweri Museveni elnök több ezer fős haderőt küldött a támogatására, ennek költségei azonban tetemesek voltak, és a megállapodás alapján ennek egy részét Dzsúba állta. 2014. augusztus végén azonban felröppentek olyan hírek, hogy Museveni a UPDF⁷² kivonását fontolgatja, mert Kiir elmaradt az utolsó három hónapra járó 5 millió dollárnyi összeg kifizetésével.⁷³ Ennél is nagyobb hullámot vert, amikor a sajtóban megjelent az a hír, miszerint egy zártajtós IGAD-megbeszélésen még az ugandai elnök, Kiir legnagyobb támogatója is beismerte, hogy – igazolva ezzel az SPLM-IO által hangoztatott narratívát – nem volt decemberben puccskísérlet, mindössze az elnöki gárda nuer és dinka tagjai közt robbant ki nézeteltérés, ami aztán országos polgárháborúvá szélesedett.⁷⁴ Museveni egyébként máskor sem válogatta meg különösebben a szavait: egy kampánygyűlésen azt mondta, hogy ha országa olyan állapotba kerülne, mint amilyenbe Dél-Szudán vagy Szomália, nevezetesen, hogy külső segítségre van szüksége a stabilitás megteremtésére, ő bizony felakasztaná magát. A dél-szudáni politikusok érthető módon felháborodtak, és – utalva az Ugandában évtizedek óta tevékenykedő LRA⁷⁵ gerillaszervezetre – azt üzenték vissza Museveninek, hogy ezek alapján már rég felköthette volna magát.⁷⁶ Ne feledjük, hogy erre az üzenetváltásra jó szövetségesek között került sort.

Az IGAD főtárgyalói a nemzetközi nyomásgyakorlás módszerét is átértelmezték. A 2014. májusi találkozón az etióp elnök, Hailémariam Desalegn állítólag megfenyegette a két dél-szudáni vezetőt, hogy bezárja és addig nem engedi el őket, amíg alá nem írják a békemegállapodást.⁷⁷ Egy másik tárgyalás során a delegációk számára nem szolgáltak fel semmiféle frissítőt, és udvariasan közölték a diplomatakkal, hogy az étkezésre csak a dokumentumok aláírása után kerül sor.⁷⁸ Az addiszi és nairobi interjúk azt mutatták, hogy mindezek többek voltak pusztán sajtókacsáknál.⁷⁹

⁶⁶ Interjú az EU egyik diplomatájával, 2016. január, Addisz-Abeba.

⁶⁷ S. Sudan's Kiir signs final peace accord, [online], 2015.08. 26. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

⁶⁸ ANDA Krisztina: Dél-Szudán: a polgárháború horrorja, [online], 2015. 11. 08. Forrás: biztonságpolitika.hu [2016. 09. 08.].

⁶⁹ S. Sudan's Kiir says rebel leader Machar uses "spiritual" powers, [online], 2014. 07. 14. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

⁷⁰ South Sudan's Kiir writes protest letter to Ethiopian PM, [online], 2014. 06. 17. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

⁷¹ UN not placing South Sudan under a "protectorate", [online], 2014. 12. 01. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

⁷² Ugandan People's Defence Forces – Ugandai Népi Védelmi Erők.

⁷³ Ugandan army demands \$13bn to continue mission in S. Sudan, [online], 2014. 08. 20. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

⁷⁴ Museveni dismisses Kiir's claims coup attempt sparked conflict, [online], 2014. 06. 11. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 06.].

⁷⁵ Lord Resistance Army – Az Úr Ellenállási Hadserege, Joseph Kony felkelőcsoportja, amely a gyerekkatonák tömeges alkalmazásával tett szert kétes hírnévre.

⁷⁶ S. Sudanese outraged over Museveni's political remarks, [online], 2014. 05. 26. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 09.].

⁷⁷ Ethiopian leader 'threatened to jail Riek and Kiir' to secure South Sudan ceasefire, [online], 2014. 05. 17. Forrás: radiotamazuj.org [2016. 09. 08.].

⁷⁸ Interjú két európai állam diplomatájával, 2016. február, Addisz-Abeba.

⁷⁹ Interjú különféle diplomatákkal: Nairobi 2014. január, 2015. október; Addisz-Abeba 2016. január–február.

Érdemes szem előtt tartanunk azt is, hogy a húsz hónapnyi erőszak mit jelentett a lakosság számára. Az Afrikai Unió tényfeltáró missziót küldött az országba az atrocitások kivizsgálására, amelyek sokkoló képet festettek a lakosság szenvedéséről. A tömeges kivégzések, nemi erőszak, csonkítások mellett napirenden voltak az élve elégetések, sőt a kannibalizmusra való kényszerítés is. Mindkét fél rendszeresen rabolta el a serdülőkorú fiatalokat, a fiúkat katonának, a lányokat ágyasnak. A jelentés szerint Dzsúba területén számos tömegsírt találtak. Ezek és a szemtanúk beszámolóí egyértelművé tették, hogy több esetben is előfordultak szervezett etnikai tisztogatások. Az AU azt is megállapította, hogy 2013 decemberében valószínűleg nem történt puccskísérlés.⁸⁰

A 2015. augusztusi megállapodás utáni események

Az augusztusi megállapodás után senki sem várt csodát, és már ekkor látszott, hogy az út továbbra sem lesz könnyű. Peter Gatdet tábornok, akit Machar elbocsátott szolgálatából – de aki valójában elhagyta az SPLM–IO-t és önálló felkelésbe kezdett –, elutasította a fegyverszünetet, és számos más kisebb fegyveres csoport is folytatta a harcot.⁸¹ Az összecsapások is tovább folytak a vidéki területeken, a felek egymást vádolták az agresszióval.⁸² Szeptemberben lényegében nem csökkent a harcok intenzitása, a tüzszüneti találkozók nem hoztak eredményt, különösen kormányoldalról pedig folyamatos volt a kétkulacsos politizálás és az augusztusi tüzszünet elleni nyílt vagy burkolt agitálás: szeptemberben például Kiir azt nyilatkozta, hogy az újra egyesülő SPLM-en belül „elkerülhetetlen a szakadás”,⁸³ pár héttel később pedig azt, hogy a megállapodás és a nemzetközi szereplők nyomása „aláássa az ország szuverenitását és demokratikus intézményrendszerét”.⁸⁴ Az államfő minden előzmény nélkül azt is bejelentette, hogy az eddigi 10 helyett 28 államot alakít ki az országban, mert az jobban megfelel a közigazgatás számára. A rendelkezés teljes egészében ellehetetlenítette volna az augusztusi megállapodás keretszámait, amelyek a már meglévő struktúra alapján lettek kialakítva.⁸⁵ A helyzetet jól jellemezte, hogy Machar és csoportja továbbra sem mert visszatérni a fővárosba.

Mindezek ellenére bizonyos előrelépések is körvonalazódtak. Az ugandai erők megkezdték a kivonulást az országból.⁸⁶ A harcok intenzitása október folyamán jelentősen csökkent. Novemberben az IGAD – miután a két fél aláírta a fegyveres erők helyzetéről szóló megállapodást – befejezettnek nyilvánította a polgárháborút. Az egyezmény értelmében egy 4830 fős közös kontingenst állítanak fel a fővárosban, amelyből 1410 főt ad az SPLM–IO. Az elnöki gárdába az SPLM 650, míg az egykori lázadók 350 katonát adnak majd. Ezen kívül kialakítanak egy 3000 fős integrált rendőri erőt is, amelyhez 1500-1500 fővel járulnak hozzá. A nagyobb vidéki városokba szintén közös szervezésű, egyenként 800 fős rendőri erőt küldenek.⁸⁷

A harcok ezzel nem szüntek meg, eseti jelleggel előfordultak összetűzések a vidéki területeken. Ezek azonban nem haladták meg érdemben a 2013 decembere előtti szintet. Az ország számára, amely „mindig is háborúban állt”, ez már elfogadható keretnek tűnt a további politikai egyeztetésekhez. Novemberben a korábban elmenekült, SPLM–IO-n kívüli ellenzéki politikusok első csapata visszatért a fővárosban.⁸⁸ Az ENSZ és az IGAD figyelmét azonban jobban lekötötte, hogy a gazdaság katasztrofális állapota miatt 7,5 millió embert – a lakosság 70%-át – fenyegette az éhínség.⁸⁹ 2015 decembere során az SPLM–IO néhány tagja is visszatért Dzsúbába. Machar és közvetlen köre egyelőre nem volt köztük, Kiir pedig továbbra is húzta az időt, és lassította a nuerek visszatérését, azzal érvelve, hogy ha hirtelen nagy tömegben megjelennek a fővárosban, az alááshatja a törekeny békét.⁹⁰ A hónap közepén a felek a JMEC⁹¹-vel közösen kidolgozták az új kormány megalapításának ütemtervét: ennek értelmében január 20-ig felállt volna az új, kibővített parlament, majd 22-ig az új átmeneti kormány – a korábban már említett TGoNU – is.⁹²

⁸⁰ AU report finds forced cannibalism and rape in S Sudan, [online], 2015. 10. 28. Forrás: aljazeera.com [2016. 09. 08.].

⁸¹ Sacked S. Sudan rebel general declines to rejoin movement, [online], 2015. 08. 25. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 09.].

⁸² S. Sudan rivals trade accusations over ceasefire violations, [online], 2015. 08. 30. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 09.].

⁸³ South Sudan's Kiir says ruling party split inevitable, [online], 2015. 09. 15. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 09.].

⁸⁴ Kiir says peace deal undermines South Sudan's sovereignty, [online], 2015. 10. 11. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 09.].

⁸⁵ Kiir's unilateral creation of 28 states aims to derail peace agreement: SPLM-IO, [online], 2015. 10. 03. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 09.].

⁸⁶ Ugandan army declares withdrawal from South Sudan, [online], 2015. 10. 13. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 09.].

⁸⁷ IGAD says security agreement officially ends S. Sudan war, [online], 2015. 11. 03. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 09.].

⁸⁸ SPLM former detainees finally return to Juba, [online], 2015. 11. 27. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁸⁹ UN says over 7 million people are food insecure in South Sudan, [online], 2015. 11. 24. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁹⁰ Juba says large numbers of SPLM-IO advance team a "security risk", [online], 2015. 12. 09. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁹¹ Joint Monitoring and Evaluation Commission – Egyesített Megfigyelési és Értékelési Bizottság; az augusztusi megállapodást felügyelő AU-csoport.

⁹² JMEC sets timetable towards formation of South Sudan's transitional cabinet, [online], 2015. 12. 16. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

Kezdetben a dolgok jól haladtak. A felek megkezdtek a miniszteri posztok elosztását és a tárcavezetők kiválasztását.⁹³ Kiir elnöki rendelettel 50 képviselői helyet adott át az ellenzéknek, és egyre kevésbé erőltette a közigazgatás 28 szövetségi államra történő átszervezését. Január 7-én az SPLM gyűlésén az államfő odáig ment, hogy pártja nevében bocsánatot kért Dél-Szudán népétől a 21 hónapnyi szenvedésért, és megígérte, hogy meg fogják büntetni a felelősöket.⁹⁴ A határidők azonban leteltek, és az új kormány nem alakult meg. Egyes nagyhatalmak ismét elkezdtek fontolgatni a szankciók alkalmazását a vezető dél-szudáni politikusok ellen. Az SPLM azt nyilatkozta, hogy akár három hónapba is beletelhet, mire feláll a TGoNU.⁹⁵ Machar még mindig nem mert visszatérni Dzsúbába.

Visszatekintve az eseményekre, ma már látszik, hogy Kiir pillanatnyi rugalmassága és kompromisszumkészségének bizonygatása szokásos időhúzó taktikája része volt, és Machar távollétében megkezdte az ellenzéki csoport leszalámizását. Ugyanakkor senki sem merete megkockáztatni, hogy az eddigi zsákutcák után végre valódi megoldáson gondolkodjon. Bár továbbra is zajlottak kisebb összecsapások az országban,⁹⁶ a külföldi hatalmak úgy gondolták, ez még mindig jobb, mintha újra teljes erővel tombolna a polgárháború, és kockáztatnák az eddigi eredményeket. Ebben az is szerepet játszhatott, hogy az éhínség továbbra is milliókat fenyegetett Dél-Szudánban, így a harcok újbóli fellángolása ellehetlenítette volna az ellátásukat. Az országban működő ENSZ-misszió, az UNMISS tehetetlenségét és képességhiányát jól jelezte, hogy még azt sem volt képes megakadályozni, hogy az általa működtetett malakali táborban az etnikai csoportok egymásra támadjanak. A silu és dinka menekültek összecsapásában legalább öten meghaltak és harmincan megsebesültek.⁹⁷ Nem sok bizakodásra adott okot, hogy az ENSZ jelentései alapján – bár a tárgyalások a következő hónapokban is zajlottak – mindkét fél folytatta a fegyverbeszerzéseket. A kormány új Mi–24-es helikopterek vásárlásán dolgozott 50 millió dollár értékben, Machar pedig – mivel lehetőségei jóval korlátozottabbak voltak – zömében kézi fegyvereket igyekezett megrendelni erői számára. A költséges beszerzések éles ellentétben álltak azzal, hogy az éhezők száma 12 hónap alatt 80%-kal növekedett az országban.⁹⁸ Márciusban az SPLM–IO egyik szakadár tábornoka, aki kivált Machar köréből, azt javasolta, hogy az országot vegyék ENSZ-gyámság alá. Makuac Teny azt nyilatkozta a *Sudantribune*-nak, hogy mivel a JMEC vezetőjét, Festus Mogae korábbi botswanai elnököt terminusa alatt az egyik legkiválóbb afrikai államfőnek tartották, „hagyják neki, hogy mutassa meg mind Rieknek, mind Salvának, hogyan kell egy országot kormányozni, mert az elmúlt tíz évben ők mindketten megbuktak Dél-Szudán irányításában”.⁹⁹

Három hónapos huzavona után áprilisban Machar végül visszatért Dzsúbába. Két nappal később, 2016. április 28-án megalakult az átmeneti egységkormány, a TGoNU.¹⁰⁰ Mindkét politikus megbékélésre és a múlton való továbblépésre szólította fel híveit. Ugyanakkor május első heteiben is folytatódtek kisebb harcok Unityben. A felek természetesen egymást vádolták a tüzszünet megsértésével.¹⁰¹ A felszín alatt izzó ellentéteket jelezte az is, hogy Kiir továbbra sem mondott le teljesen a közigazgatás átszervezéséről, amely az SPLM–IO számára elfogadhatatlan volt. Az elnök számára a fő cél továbbra is sokkal inkább politikai ellenfelei megsemmisítése, mintsem a tartós kompromisszum elérése volt. Kiir egyszerre több vasat is a tűzben tartott, folyamatosan változtatta álláspontját, hogy összezavarja ellenfeleit és a békefolyamat külső segítőit, valamint a tárgyalások és a békefolyamat látszólagos előrehaladásával igyekezett elaltatni az IGAD és más külső szereplők, valamint Machar gyanúját. Az egykori alelnök is hasonló dolgokkal próbálkozott, de az ő mozgástere jóval kisebb volt. Májusban a WFP arra hívta fel a figyelmet, hogy három hónapon belül 5,3 millióra nőhet az éhezők száma az országban.¹⁰² Az ENSZ BT továbbra is fontolgatta a súlyosabb szankciók bevezetését, de erre végül nem került sor. Érdemes megjegyeznünk, hogy a határozottabb rendelkezéseket Kína, Oroszország és Egyiptom blokkolta, ragaszkodva ahhoz, hogy több időre van szüksége a helyzet megfelelő átlátásához és megértéséhez, ezért nem szabad elhamarkodott lépéseket tenni.¹⁰³ Ez különösen paradoxul hangzott egy két éve húzódó válság esetében úgy, hogy az ország lakosságának a fele az éhhalál szélén állt. A fegyverembargó elutasítása természetesen érthető, ha figyelembe vesszük, hogy az ENSZ jelentése alapján Kína nagy mennyiségű fegyvert – kézi páncceltörő rakétákat, gránátve-

⁹³ SPLM-IO says okay with the allocation of national ministerial portfolios, [online], 2015. 01. 20. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁹⁴ President Kiir apologises for the December 2013 war, [online], 2016. 01. 07. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁹⁵ S. Sudan gov't hints three months wait to form unity cabinet, [online], 2016. 01. 27. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁹⁶ South Sudan's rival armies trade accusations over new clashes in Upper Nile region, [online], 2016. 03. 08. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁹⁷ UNMISS condemns violence among IDPs inside Malakal POCs camp, [online], 2016. 02. 18. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁹⁸ S. Sudan's warring factions re-arming, despite peace accord, [online], 2016. 02. 10. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

⁹⁹ Place S. Sudan under UN trusteeship, urges ex-rebel official, [online], 2016. 03. 14. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹⁰⁰ South Sudan forms transitional government of national unity, [online], 2016. 04. 28. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹⁰¹ SPLM-IO accuses SPLA of attacking its forces in Unity region, [online], 2016. 05. 15. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹⁰² Millions could face famine in South Sudan, warns WFP, [online], 2016. 05. 15. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹⁰³ UN Security Council discusses renewing sanctions on South Sudan, [online], 2016. 05. 30. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

töket, gépkarabélyokat, lőszert – adott el Dél-Szudánnak. A világszervezet szakértőinek azt nem sikerült kideríteniük, hogy az orosz gyártmányú Mi–24-es helikoptereket Dzsúba honnan szerezte be.¹⁰⁴ A dolog különös pikantériája, hogy a részben kínai fegyverekkel ellátott dél-szudáni felek rendszeresen támadták az UNMISS erőit is, és ezekben a rajtaütésekben több kínai katona is életét veszítette.¹⁰⁵

2016. június végére a politikai vita középpontjába egyre inkább a 28 államos közigazgatási reform, illetve felfüggesztése állt. Az SPLM–IO mellett állítólag a donorok is jelezték, hogy csak akkor hajlandók továbbra is finanszírozni az átmeneti folyamatokat, ha Kiir eláll a javaslatától, hiszen az ellentétben állt a 2015. augusztusi megállapodásban vállaltakkal. A kormányzat – amely korábban bejelentette, hogy az államkincstár pénzügyi zavarai miatt nem tudja kifizetni a közszolgák bérét – ezt is igyekezett a külföldi szereplők elleni hangulatkeltésre felhasználni.¹⁰⁶

Kétszer ugyanabba a folyóba – a 2016. júliusi válság

2016. július 8-án, pénteken újból megszólaltak a fegyverek Dzsúbában. Csakúgy, mint a 2013. decemberi eseményeknél, itt is a két vezető politikus, Kiir és Machar testőrségének tagjai közt robbant ki a harc, és a két és fél évvel korábbi eseményekhez hasonlóan itt sem lehetett tudni, hogy pontosan mi is történt. Július 3-án már sor került egy magas rangú SPLM–IO tiszt és testőre meggyilkolására, ami miatt a feszültség a tetőfokára hágott a fővárosban. A támadást állítólag a katonai hírszerzés tagjai követték el.¹⁰⁷ Ma még azonban nem lehet tudni, hogy független incidensről, vagy a július 8-i tisztogatás előkészítéséről volt-e szó. 7-én is sor került kisebb összecsapásokra, ebből azonban még nem lett kenyértörés, és a felek nyugalomra szólították fel híveiket. Másnap azonban elszabadult a pokol. 2016. július 8-án Kiir, Machar és a másik alelnök, James Wani épp az elnöki palotában tartottak találkozót, hogy a Dzsúbában kialakult biztonsági helyzetről tárgyaljanak, amikor a palotát őrző erőkhöz, amelyben mindkét fél katonái helyet kaptak, újabb alakulat érkezett a Kiirhez hű csoportoktól, akik figyelmeztetés nélkül tüzet nyitottak Machar embereire. Az események spontaneitását megkérdőjelezi, hogy a kormányerők hamarosan harcokcsikát és nehéztüzérséget is bevetettek az SPLM–IO jelentős számbeli hátrányban levő katonái ellen. Ugyanakkor ekkor még – legalábbis Machar szövívője, James Gatdet Dak nyilatkozatai alapján – Kiir és Machar még közösen tartottak sajtótájékoztatót a palota előtt, és ismételten a harcok azonnali beszüntetésére szólították fel a fegyveres erőket. Gatdet arra a kérdésre, hogy pontosan mi történt 8-án, nem tudott válaszolni, és azt mondta, valószínűleg az előző nap megölt SPLM-katonák miatti egyéni bosszúról volt szó. A szövívő szerint a felek megállapodtak egy közös vizsgálóbizottság felállításában is.¹⁰⁸ Ezek alapján az tűnt a legvalószínűbb forgatókönyvnek, hogy a kormányerők, az SPLA a saját kezébe vette a dolgok irányítását, és Kiir tudta nélkül úgy döntött, leszámol az ellenzékkel. Tekintettel arra, hogy az SPLM–IO katonai ereje a 2015. novemberi megállapodás értelmében a fővárosban negyede-harmada volt a kormányerőkének, a hadsereg nem sokat kockáztatott az akcióval. Azt, hogy az összecsapások a civil politikusoktól függetlenül törtek ki, több sajtóhír is alátámasztotta.¹⁰⁹

Akármi is történt, a harcok a következő napokban is folytatódtak. Vasárnapra már legalább 200 ember halt meg a fővárosban, ahol továbbra is nehézfegyverek bevetésével folytak az összecsapások.¹¹⁰ A szemben álló felek nem kíméltek senkit és semmit: több ENSZ-békefenntartó is elesett a harcokban.¹¹¹

Dzsúbában vasárnap kezdett terjedni az a szóbeszéd, hogy Riak Machar és köre valójában puccsot készít elő Salva Kiir ellen, amit az SPLM–IO tagadott.¹¹² Machar szövetségeseinek katonai helyzete nem tette túl valószínűvé ezt a magyarázatot. 11-én a felek újabb tűzszünetet hirdettek, de az azonnal összeomlott. Július 13-án Machar erői beismerték, hogy kénytelenek voltak feladni állásaikat a fővárosban, és attól 5 kilométerre délnyugatra, Dzsebelben állították fel új bázisukat. Eddigre már Macharnak is el kellett hagynia a várost, mivel rezidenciáját helikopterekkel és tüzérséggel rombolta le az SPLA.¹¹³ Ez nem segítette elő a békés tárgyalások folytatását. Másnap Machar azt nyilatkozta, a konfliktus célja az volt, hogy végezzenek vele. A harcok átterjedtek vidéki területekre is. Július 15-én az SPLA erői kifosztották a WFP dzsúbai raktárát, azzal az indokkal, hogy állítólag fegyvereket őriztek ott. Az ENSZ tagadta a vádakot. A kor-

¹⁰⁴ UN Report: China Sold \$20 Million in Arms and Ammunition to South Sudan, [online], 2015. 08. 27. Forrás: thediplomat.com [2016. 09. 20.].

¹⁰⁵ Violence in South Sudan Kills Two Chinese U.N. Peacekeepers, [online], 2016. 07. 11. Forrás: wsj.com [2016. 09. 20.].

¹⁰⁶ Donors want 28 states revoked in South Sudan before releasing money, [online], 2016. 06. 20. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹⁰⁷ South Sudanese forces tighten security after gunmen killed SPLA-IO officer, [online], 2016. 07. 03. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹⁰⁸ South Sudanese leaders call for calm after deadly clash at Presidential Palace, [online], 2016. 07. 08. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹⁰⁹ South Sudan rival forces trade accusations over new clashes in Juba, [online], 2016. 07. 10. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹¹⁰ Bashir urges South Sudan's warring parties to stop fighting, [online], 2016. 07. 10. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹¹¹ Fighting resumes in Juba Monday, [online], 2016. 07. 11. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹¹² SPLM-IO denies planning coup d'état in Juba, [online], 2016. 07. 11. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹¹³ Machar changes military base location outside Juba after clashes, [online], 2016. 07. 13. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

mányerők 220 000 ember egyhavi élelmét lopták el. A helyi jelentések szerint a segélyszállítmányokat tartalmazó zsákok később feltűntek a város piacain.¹¹⁴ Eközben a humanitárius helyzet tovább romlott az országban: a fővárosban már legalább 300 halottja volt a harcoknak, és egy hét alatt 42 000 ember menekült el lakóhelyéről. Az ENSZ arra figyelmeztetett, hogy a környező országokban levő dél-szudáni menekültek száma 835 000-ről az év végére könnyen egymillió fölé kúszhat.¹¹⁵ Mint hamarosan kiderült, ez óvatos becslésnek bizonyult.

A nemzetközi szereplők bénultan figyelték az eseményeket. Az Afrikai Unió július 16-i ruandai csúcstalálkozójának fő témája a frissen fellángolt válság volt. Kenya felvetette, hogy növelni kellene az UNMISS létszámát, amelyet Kiir hevesen ellenzett.¹¹⁶ Ennek ellenére 18-án az AU arról döntött, hogy támogatja a misszió kibővítését.¹¹⁷ Az Egyesült Államok átmenetileg 200 katonát telepített az országba az amerikai állampolgárok kimenekítésére. Ezalatt segélyszervezetek arról számoltak be, hogy az SPLA erői tömegesen erőszakoltak meg nőket és gyereklányokat a fővárosban, akik a menekülttáborokat otthagya – mivel raktárai kifosztása után az ENSZ sem tudta ellátni őket – élelmiszer után kutattak Dzsúba utcáin.¹¹⁸

Kiir egyelőre kivárt, és csak egy héttel a harcok kirobbanása után szánta el magát a robusztusabb politikai lépésekre. 17-én felszólította Machart, hogy térjen vissza a fővárosba, és rendezzék a konfliktust. Az államfő azt mondta, garantálni fogja ellenfele biztonságát. Az alelnök – érthető módon – nem élt a felkínált lehetőséggel.¹¹⁹ Pár nappal később Kiir előállt egy zavaros történettel, mely szerint a július 8-i találkozón Macharnál pisztoly volt, és majdnem meggyilkolta őt.¹²⁰ Július 22-én az elnök folytatta egészségpályás letámadását: egyrészt nuer vezetőkkel tárgyalt a lehetséges békéről, annak érdekében, hogy megnyerje őket Macharral szemben, másrészt ultimátumot adott az alelnöknek, hogy 48 órán belül vagy visszatér Dzsúbába, vagy elveszti posztját.¹²¹ 23-án az SPLM hivatalosan is puccsnak nyilvánította a július 7–8-i eseményeket, azt állítva, hogy az SPLM–IO meg akarta dönteni a TGoNU hatalmát.¹²² Ez az állítás szöges ellentétben állt mind az első sajtóhírekkel, mely szerint a 8-i összecsapást az SPLA erői kezdték, mind az ezt követő napok történéseivel, amikor a kormányzat még Macharral közösen igyekezett elsimítani a konfliktust, mind a kezdeti erőviszonyokkal, amelyek eleve bukásra ítélték volna bármiféle hasonló ellenzéki próbálkozást.

Mindezek ellenére Salva Kiir egyértelműen átvette az események irányítását. Sikerült éket vernie a nuer politikusok közé, akiknek egy csoportja elfogadta Machar elmozdítását. Az alelnöki posztot, miután letelt a 48 órás ultimátum, a szintén nuer Taban Deng Gai kapta meg. Gai Machar régi szövetségese volt, átállása jelentős csapást jelentett az SPLM–IO számára. A Macharhoz hű csoportok összeesküvést emlegettek,¹²³ és az ENSZ is megkérdőjelezte a döntés jogszerűségét, amely ellentétes volt a 2015. augusztusi megállapodással.¹²⁴ Mindez nem sokat változtatott a tényeken: az egykori alelnök ismeretlen helyen tartózkodott, fegyveres ereje jelentősen megcsappant, politikai táborra pedig szétszakadt. A főváros környékén ugyan folytatódott a fegyveres harcok, de az SPLM–IO láthatólag nem volt képes teret nyerni, és fenyegetései, hogy visszafoglalják a fővárost, üres szavak maradtak. Augusztus elején Machar elmozdított a TGoNU-ból négy Machar-párti minisztert, és Gai embereivel helyettesítette őket.¹²⁵ Bár az átmeneti kormány *de jure* még a helyén maradt és a békefolyamat sem omlott össze – ezt jelezte, hogy augusztus 4-én felállt az új nemzetgyűlés –,¹²⁶ *de facto* teljesen átalakultak a körülmények a 2015. augusztusi viszonyokhoz képest. Kiir egyetlen hónap alatt elérte, amit előtte kétévnyi polgárháborúval sem sikerült neki: végzetesnek tűnő csapást mérni legfontosabb politikai ellenfelére, Macharra, és ezzel meggyengíteni a nuer mozgalmat. Ráadásul végig azt kommunikálva, hogy nem tört ki újabb mély válság, az ellenzéki csoportok tárgyalnak vele, ezért nincs szükség sem külső beavatkozásra, sem szankciókra.¹²⁷

¹¹⁴ South Sudan army loots main UN warehouse in Juba, [online], 2016. 07. 15. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 20.].

¹¹⁵ UN: South Sudan refugees could soon hit one million, [online], 2016. 07. 16. Forrás: hiiraan.com [2016. 09. 20.].

¹¹⁶ South Sudan regrets Kenya push to deploy foreign troops in Juba, [online], 2016. 07. 18. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹¹⁷ African Union approves regional force for South Sudan, [online], 2016. 07. 19. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹¹⁸ Government soldiers rape women in UNMISS camps in Juba: workers, [online], 2016. 07. 18. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹¹⁹ President Kiir will not protect FVP Machar: spokesperson, [online], 2016. 07. 17. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹²⁰ President Kiir says Machar was armed at the presidency, [online], 2016. 07. 21. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹²¹ South Sudan president meets with ethnic Nuer leaders, [online], 2016. 07. 22. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹²² South Sudan says recent clashes a “failed” coup, [online], 2016. 07. 22. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹²³ South Sudan: Opposition Replaces Missing Leader Machar, [online], 2016. 07. 23. Forrás: allafrika.com [2016. 09. 21.].

¹²⁴ UN warns over replacement of Machar as First Vice President, [online], 2016. 07. 26. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹²⁵ South Sudan’s Kiir sacks four armed opposition ministers, [online], 2016. 08. 03. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹²⁶ South Sudan’s assembly speaker assumes office, [online], 2016. 08. 04. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹²⁷ South Sudan ruling party denies collapse of peace deal, [online], 2016. 08. 05. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

Az IGAD azonban nem fogadta el ezeket a magyarázatokat, és az SPLA folyamatos túlkapásai miatt kemény hangú nyilatkozatokban ragaszkodott a külső erők telepítéséhez.¹²⁸ A körvonalazódó tervek alapján az UNMISS létszámát 4000 fővel emelték volna meg a kelet-afrikai államok felajánlásai alapján, amelyben sem Uganda, sem Szudán nem kívánt szerepet vállalni.¹²⁹ Kiir ahányszor nyilatkozott, annyszor változtatott álláspontján: néha már-már elfogadni látszott a csapatnövelést,¹³⁰ majd mondvacsinált okokkal kihátrált belőle.¹³¹ Augusztus 13-án aztán a Biztonsági Tanács felhatalmazást adott az UNMISS létszámnöveléséhez, amelyben Etiópia, Kenya és Ruanda felajánlására számítottak leginkább.¹³²

Augusztus második fele két újabb fontos körülményt hozott. Augusztus 17-én Machar az ENSZ támogatásával elmenekült az országból, és a Kongói Demokratikus Köztársaságban keresett oltalmat,¹³³ majd hamarosan Szudánba utazott gyógykezelésre.¹³⁴ Egy héttel később pedig az amerikai külügyminiszter, John Kerry állítólag azt mondta a dél-szudáni delegációnak nairobi találkozájukon, hogy el tudják fogadni Riek Machar elmozdítását, cserébe az ENSZ-erők telepítéséért.¹³⁵ Tekintettel arra, hogy a csapatnövelés folyamata korántsem tűnt egyszerűnek és problémamentesnek, az SPLM számára ez könnyen elfogadható kompromisszumnak látszott. Nem is mulasztották el hangsúlyozni sajtónyilatkozatukban, hogy bár elfogadják az ENSZ BT döntését, Kerry biztosította őket, hogy a telepítésre nem fog azonnal sor kerülni¹³⁶ – ami nyilván logisztikailag is kivitelezhetetlen lett volna. Ugyanakkor tekintetbe véve, hogy a harcok tovább folytatódtak a főváros körül és a vidéki területeken is, az időhúzás az áldozatok számának további növekedését jelentette.¹³⁷

A változó amerikai álláspont az IGAD-ban is zavart okozott. Legalábbis erre utalt, hogy egy napon belül jelentek meg nyilatkozatok arról, hogy a regionális blokk elfogadja Gai alelnöki kinevezését,¹³⁸ majd ennek ellenkezője, miszerint az afrikai államok véleménye nem változott, és Machart tekintik a poszt jogos tulajdonosának.¹³⁹

Szeptember 8-án az Egyesült Államok hivatalosan is magáévá tette azt a politikát, amelynek értelmében a válságot Macharnak a politikai életből való kizárásával kell orvosolni. Washington dél-szudáni különmegbízottja, Donald Booth erről egy kongresszusi meghallgatáson nyilatkozott. A diplomata kifejtette, hogy „a történetek fényében nem tartanánk bölcs döntésnek, ha Machar visszatérne előző pozíciójába Dzsúbába”.¹⁴⁰

Mindez különösen visszának tűnt a szeptember 9-én kiszivárgott ENSZ-dokumentumok tükrében. A *The Associated Press* megszerezte a Dél-Szudánnal foglalkozó szakértői panel bizalmas minőségű jelentését. A panel vizsgálódása során arra a megállapításra jutott, hogy július 8-án szó sem volt semmiféle puccskísérletről az SPLM–IO részéről: az eseményeket Salva Kiir és vezérkari főnöke, Paul Malong Awan tervelte ki és hajtotta végre. A jelentés szerint az SPLM június során már több teherautónyi lőszert és fegyvert szállított át Ugandából, hogy előkészítse az ellenzék fegyveres erővel való megtörését. Ezzel szemben az ENSZ szakértői nem találtak arra utaló bizonyítékot, hogy az SPLM–IO is hasonló fegyverkezést hajtott volna végre júniusban. Az SPLA felelősségét bizonyítja a Mi–24-es helikopterek gyors bevetése is. A dokumentum kiemeli, hogy a kormányzat komoly összegeket költött el új fegyverek – többek között L–39-es Albatros, alapvetően kiképző célú, de fegyverekkel is felszerelhető repülőgépek – beszerzésére. A jelentés kitért arra is, hogy a káoszt kihasználva az SPLA egy csoportja elfoglalta a külföldiek által lakott Terrain hotelt, ahol a különféle segélyszervezetek legalább öt külföldi munkatársát és számos helyi alkalmazottat erőszakoltak meg tömegesen, illetve etnikai okokból kivégeztek egy nuer dolgozót.¹⁴¹

A kedélyeket tovább borzolta az NGO-k által működtetett Sentry-projekt jelentése, amely több országra kiterjedő kutatómunka és több mint száz interjú után arra a következtetésre jutott, hogy az SPLM és az SPLM–IO elitje – különö-

¹²⁸ African leaders warn South Sudan conflict represents regional security threat, [online], 2016. 08. 08. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹²⁹ Uganda, Sudan not part of regional forces deployment to South Sudan, [online], 2016. 08. 11. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹³⁰ S. Sudan's president accepts deployment of regional troops, [online], 2016. 08. 06. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹³¹ South Sudan says UN draft proposal not consistent with IGAD communique, [online], 2016. 08. 08. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹³² UN Security Council authorises force of 4,000 troops to South Sudan, [online], 2016. 08. 13. Forrás: hiiraan.com [2016. 09. 21.].

¹³³ Machar relocated to a neighbouring country: Spokesperson, [online], 2016. 08. 17. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹³⁴ Machar discharged from hospital in Sudan: spokesman, [online], 2016. 08. 26. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹³⁵ South Sudan welcomes US remarks in replacement of Machar, [online], 2016. 08. 23. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹³⁶ South Sudan says struck a deal with US over protection force, [online], 2016. 08. 25. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹³⁷ Over 250 people killed in South Sudan's Jonglei state: official, [online], 2016. 08. 23. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 21.].

¹³⁸ IGAD moves to recognize Gai as new S. Sudan Vice President, [online], 2016. 08. 27. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 27.].

¹³⁹ IGAD says Machar must "reclaim" his position as South Sudan's First Vice President, [online], 2016. 08. 28. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 27.].

¹⁴⁰ Machar should not return to previous position in South Sudan: U.S. official, [online], 2016. 09. 08. Forrás: hiiraan.com [2016. 09. 27.].

¹⁴¹ South Sudan's top leadership ordered recent fighting in Juba: UN report, [online], 2016. 09. 09. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 27.].

sen Salva Kiir, Paul Malong Awan, illetve az SPLA számos más tábornoka – több milliós vagyonekat halmozott fel a függetlenség után, részben a polgárháború alatt. A dokumentum provokatív címe – *A háborús bűncselekményeken nem lenne szabad (pénzt) keresni* – jól jellemzi azt a gátlástalanságot, amellyel a vezető dinka és nuer politikusok a fiatal állam erőforrásait saját szolgálatukba állították, függetlenül a következményektől és attól, hogy a polgárháború következtében állampolgárok millió állnak az éhezés szélén.¹⁴² Ezzel párhuzamosan több kutatóintézet – mint a Pentagon háttérintézményeként működő Africa Center for Strategic Studies, vagy az oslói Peace Research Institute – munkatársai is azt az álláspontot képviselték az Egyesült Államok szenátusának külügyi bizottsága előtt, hogy a kelet-afrikai válság kapcsán csak akkor érhető el a békés rendezés, ha annak aláaknázóit – köztük Machart és Kiirt – eltávolítják a dél-szudáni politikából.¹⁴³ A sort Ban Ki Mun ENSZ-főtítkárnak az ENSZ Közgyűlésében elmondott búcsúbeszéde zárta, amelyben a leköszönő dél-koreai diplomata azt mondta, a dél-szudáni vezetők, élükön az elnökkel, a hatalom megszerzéséért folytatott véres küzdelemben elárulták népüket.¹⁴⁴

A botrányokra és vádakra az SPLM mindössze annyit reagált, hogy mindig is tudták, hogy az ENSZ Machar oldalán áll, és a világszervezet mozgatja az SPLM-IO fegyveres erőit,¹⁴⁵ illetve, hogy a felkelők az UNMISS-táborok védelmében szervezik újjá csapataikat és készülnek fel a kormány megdöntésére.¹⁴⁶ Mindezen vádak azon alapultak, hogy az ENSZ Machar sebesült katonáinak egy részét valóban kimenekítette az országból, miután bizonyos volt, hogy az SPLA végez velük, ha rájuk talál. Szeptember közepére Dzsúba olyannyira kifogyott a valutatartalékokból, amelyekkel a kormányerők harcát finanszírozták, hogy az SPLM döntése alapján a dél-szudáni központi bankot 10 millió dollárért különféle kereskedelmi bankoknak adták el.¹⁴⁷

A napvilágra került botrányos hírek ellenére sem történt változás sem a dél-szudáni belpolitikában, sem a regionális blokk és a külső hatalmak viselkedésében. Bár Herve Ladsous, az ENSZ békefenntartó misszióért felelős főtítkárhelyettese azt nyilatkozta, hogy Machar korántsem tekinthető politikai hullának,¹⁴⁸ az alelnök elszigetelődése tovább folytatódott. Dzsúba intenzív regionális kampányba kezdett, hogy megszilárdítsa Gai pozícióit, és végleg ellehetetlenítse Machart. Szeptember 23-án az etióp miniszterelnök, Hailémariam Desalegn azt nyilatkozta, hogy nem látna szívesen a bukott politikust az országban. A kormányfő – utalva az állítólagos dél-szudáni betörésekre állama területére – azt nyilatkozta, hogy „nincs szükségünk egy olyan személyre, aki fegyveres felkelést vezet Etiópiában”.¹⁴⁹ Desalegn kijelentése azért is bírt nagy jelentőséggel, mert diplomáciai források szerint az IGAD-on belüli vitában arról, hogy elfogadják-e Gait, illetve Machar bukását, augusztus végére már csak Szudán és Etiópia tartott ki a 2015. augusztusi status quo fenntartása mellett.¹⁵⁰ Az etióp miniszterelnök nyilatkozata azt jelezte, hogy három hét elteltével Addisz-Abeba is engedni látszott az SPLM, Kiir és Gai klikkje javára. Közben a maradék SPLM-IO-ból egyre többen csatlakoztak a Gai-féle vonalhoz,¹⁵¹ Kiir pedig a legnagyobb, Machartól független ellenzéki erővel, Peter Gatdet tábornokkal tárgyalt az esetleges megbékélésről.¹⁵² Ebben a helyzetben nem csoda, hogy az SPLM-IO maradéka azt nyilatkozta, nem maradt más hátra számukra, mint a fegyveres küzdelem.¹⁵³

2016. szeptember végére tehát úgy tűnt, hogy Salva Kiirnek és klikkjének sikerült a politikai bravúr: bár három éven belül kétszer is polgárháborúba taszították az országot, megszegtek legalább féltucat különféle megállapodást, háborús és emberiség elleni bűncselekmények egész sorát követték el, a folyamat végére mégis ők maradtak Dél-Szudán urai. Machart és az SPLM-IO-t Gai alelnöki kinevezésével sikerült jelentősen meggyengíteni, leszalámizni. A nemzetközi szereplők az ENSZ-től az Egyesült Államokon át az IGAD-ig úgy döntöttek, alkalmazkodnak az új realitásokhoz, melyek értelmében a valós politikai hatalom az elnök kezében összpontosul. Machar és köre számára pedig – akik nem hajlandók behódolni Kiirnek, vagy nincs is esélyük rá, mert az életükkel játszanának – biztosítják a tisztességes száműzetést.

¹⁴² [War Crimes Shouldn't Pay. Stopping the looting and destruction in South Sudan](#), [online], 2016. 09. Forrás: thesentry.org [2016. 09. 28.].

¹⁴³ [Experts call for isolation of anti-peace elements in South Sudan conflict](#), [online], 2016. 09. 22. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁴⁴ [UN chief blasts South Sudanese leaders in farewell speech](#), [online], 2016. 09. 22. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁴⁵ [President Kiir accuses UN of taking Machar's side for regime change](#), [online], 2016. 09. 13. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁴⁶ [S. Sudan army claims UN peacekeepers harbouring rebels in Juba](#), [online], 2016. 09. 20. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁴⁷ [S. Sudan's Central Bank sells \\$10m to commercial banks](#), [online], 2016. 09. 15. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁴⁸ [Machar politically intact, says UN official](#), [online], 2016. 09. 26. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁴⁹ [Ethiopia says will not allow Riek Machar to stay within territory](#), [online], 2016. 09. 23. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁵⁰ Elektronikus interjú egy addisz-abebai diplomatával, 2016. augusztus.

¹⁵¹ [30 SPLM-IO members in Egypt defect to government](#), [online], 2016. 09. 21. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁵² [President Kiir's government in talks with opposition military leader](#), [online], 2016. 09. 19. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁵³ [SPLM-IO says 'armed resistance' imposed on them by President Kiir](#), [online], 2016. 09. 26. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

A humanitárius helyzet 2016 szeptemberében

A nagypolitikai játszmák szintje alatt az országban tovább folytatódott az éhínség és zajlott a fegyveres küzdelem. A fővárostól távoli területek hadurai és törzsi vezetői nem sokat törődtek az SPLM és a TGoNU politikai beharcaival, erőviszony-változásaival: Unityben, Középső-Equatoriában és Jongleiben véres harcok folytak az olajlelőhelyekért és más erőforrásokért.¹⁵⁴ A nélkülözés mit sem szűnt: augusztusra már ismét a lakosság több mint fele, 6 millió ember szorult humanitárius segílyre, és 250 000 gyerek állt az éhhalál szélén. Az ENSZ által kért sürgősségi segílynek csupán a 40%-ára érkezett felajánlás – 765 millió dollár hiányzott a szükségletek kielégítéséhez. Csak júliusban 60 000 ember menekült el az országból, amivel 900 000-re nőtt a környező országokban levő dél-szudániak száma, amit még legalább 1,7 millió belső menekült egészített ki.¹⁵⁵ Ez különösen aggasztó, ha figyelembe vesszük, hogy 2014 végén 616 200, 2015 végén pedig még „csak” 778 700 dél-szudáni hagyta el hazáját, miközben a belső menekültek száma 1,8 millió volt.¹⁵⁶ Ez azt jelenti, hogy a harcok hatására egyre több belső menekült döntött amellett, hogy elhagyja az országot. 2016 szeptemberére a külső menekültek száma átlépte az egymilliót – vagyis két hónap alatt 185 000 ember hagyta el a válságócot. Ezzel Dél-Szudán Szíria, Afganisztán és Szomália után negyedikként bekerült azon országok csoportjába, amelyek esetében több mint egymillió ember menekült külföldre a fegyveres konfliktus miatt.¹⁵⁷ A korábbi ENSZ-bebecslésekkel szemben nem kellett 2016 végéig várni, hogy Dél-Szudán átlépje ezt a lélektani határt. A trend ráadásul azt mutatja, hogy a politikai folyamatoktól függetlenül a jobb élet reményében egyre többen választják a menekülést a környező országokba, és 2014 óta folyamatosan gyarapodik ezen személyek tömege.

A halálos áldozatok számáról csak megközelítő becslések láttak napvilágot. A ENSZ 2014 elején 10 000 körüli halotról beszélt, de az International Crisis Group szakértői – részben helyszíni információk alapján – az év végére már 50 000-re tették az áldozatok számát. 2016 márciusára – két év késéssel – az ENSZ is átvette a Crisis Group adatait. Csakhogy ekkorra számos segílyszervezeti munkatárs szerint már legalább 300 000 ember halt meg a harcokban és az azokat kísérő nélkülözésben, éhínségben, betegségekben – közel annyi, mint Szíriában. Különösen a malária szedett sok áldozatot, mivel az egyébként is kezdetleges egészségügyi ellátás összeomlásával semmi sem állt a betegség útjába. Újra felütötte a fejét a kolera. A UNDP 1500 főre kiterjedő országos vizsgálata alapján a megkérdezettek 63%-a vesztette el legalább egy közeli családtagját a harcok során, 18%-uknak legalább egy gyereket elraboltak, 14%-ukat megkínóztak, 33%-uknak legalább egy családtagja eltűnt. 55%-uknak elpusztították az otthonát, 48%-uk pedig valamilyen betegségben szenvedett. A megkérdezettek 41%-a szenvedett poszttraumás stressztől. Az ENSZ jelentése hangsúlyozza, hogy hasonló arányokkal csak a népiirtás utáni Kambodzsa és Ruandában találkoztak. A Smith College Szudánnal foglalkozó szakértője, Eric Reeves rámutatott, „ha feladjuk, hogy legalább hozzávetőleges becsléseket készítsünk a halottak számáról, így vagy úgy, de lényegében azt mondjuk, hogy az emberi élet nem számít”.¹⁵⁸ Figyelembe véve az eddigi történeteket, sajnos mind a dél-szudáni elit, mind a nemzetközi szereplők ezt üzenik az ország lakosságának és a világnak.

Összegzés – javaslatok

2016 őszén továbbra sem látszottak azok a keretek, amelyek gátat szabhatnának a dél-szudáni válságnak. Mind az IGAD, mind a távolabbi szereplők meghozni látszanak azt a kompromisszumot, hogy lepaktálnak egy végletekig hiteltelenné vált, háborús bűnökkel vádolható politikussal és klikkjével, azt remélve, hogy ellenfele politikai elszigetelésével végre véget vethetnek a viszálynak, és Salva Kiir a hozzá csapódó SPLM–IO tagokkal képes lesz megbékíteni a nuer közösséget. Ezzel a megközelítéssel azonban három probléma is van.

Az egyik az üzenet: az, hogy a stabilitásért cserébe a nagyhatalmak és nemzetközi szervezetek olyan politikusokkal is hajlandók lepaktálni, akiknek a Nemzetközi Büntetőbíróság előtt kellene felelni tetteikért. Az AU és az ENSZ jelentései alapján, melyek Kiirt nevezik meg a 2013. decemberi és 2016. júliusi harcok megszervezőjének és kirobbantójának, ez aligha kérdéses. Naivitás azt feltételezni, hogy ez az immorális kompromisszum nem fogja megbosszulni magát, és nem fogja tovább erodálni a nemzetközi jogba, egészében az ENSZ vezette nemzetközi rendszerbe vetett, egyre fogyó bizalmat.

¹⁵⁴ [South Sudanese army and rebels clash in oil-rich Unity state](#), [online], 2016. 09. 25. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁵⁵ [6 million S. Sudanese need humanitarian assistance](#), [online], 2016. 08. 03. Forrás: sudantribune.com [2016. 09. 28.].

¹⁵⁶ [Global Trends. Forced Replacement in 2015](#), [online], 2016. 17. és 31. o. Forrás: unhcr.org [2016. 08. 04.].

¹⁵⁷ [Refugees fleeing South Sudan pass one million mark](#), [online], 2016. 09. 16. Forrás: unhcr.org [2016. 09. 28.].

¹⁵⁸ [South Sudan is dying, and nobody is counting](#), [online], 2016. 03. 11. Forrás: news24.com [2016. 09. 28.].

Eltávolodva az ideák világától, a másik probléma nagyon is reálpolitikai. A függetlenség óta eltelt öt év történéseit figyelembe véve ugyanis nehéz elképzelni, hogy Salva Kiir valóban képes lesz egyesíteni az atomjaira hullott országot. Ehhez ugyanis hiányzik mind karizmája, mind politikai és katonai ereje, mind a szükséges bizalmi tőke. A nuer politikusok egy csoportja talán ideig-óráig hajlandó együttműködni vele, de az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, a dinka vezetés nem akarja korlátozni hatalmát annak megosztásával. Ráadásul ma még nehéz megítélni, hogy Machar befolyása valójában milyen mértékben szorult vissza az ellenzéki vezetők között, és hogy nem számíthatunk-e újbóli megerősödésére.

Bár ez a tanulmány elsősorban az SPLM és az SPLM-IO közti ellentétre koncentrált, nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a konfliktusban valójában nem két tömb, hanem milíciák, helyi vezetők, hadurak laza és folyton változó koalíciói állnak egymással szemben, sok esetben – lásd Peter Gatdet tábornok erőit – függetlenül a két nagy csoporttól. A Crisis Group már 2014-ben felhívta a figyelmet arra, hogy az a békefolyamat és megközelítés, amely egy kétszereplős egyenletre egyszerűsíti le a dél-szudáni válságot, szükségszerűen bukásra van ítélve.¹⁵⁹ A magasabb politikai rendezés a tartós béke szükséges, de nem elégséges feltétele – ráadásul az sem egyértelmű, hogy vajon valóban Dzsúában kell-e megkezdenni a békeltetést.

Kétségtelen tény, hogy a dél-szudáni válság egyelőre mérsékelt érdeklődésre tarthat számot Európa részéről. Köszönhetően a térség elmaradottságának, az ország menekültjei egyelőre csak a környező államok számára jelentenek terhet. Tekintetbe véve azonban, hogy ezek között is jelentős kibocsátókat – Kongói Demokratikus Köztársaság, Szudán, Közép-afrikai Köztársaság, Etiópia – találunk, csak idő kérdése, hogy a továbbgyűrűző hatások számunkra is érzékelhetők legyenek – nem beszélve arról a veszélyről, amit a menekültek tömege jelent a régió országainak stabilitása szempontjából.

Dél-Szudán csak egy a szubszaharai régió elhúzódó válságócai közül, és az ennek kapcsán ismertetett jelenségek – a politikai elit teljes szalonképtelensége, a rendkívül bonyolult szövető, többszereplős politikai és fegyveres küzdelem, a strukturálatlan erőszak elterjedtsége, a gazdaság összeomlása, az állam képességeinek teljes hiánya ezek megfékezésére – számos ország közös jellemzői. A szubszaharai régióban valójában számos de facto vagy potenciális Dél-Szudán található, gondoljunk csak Szomáliára, Burundira, Eritréra, a Kongói Demokratikus Köztársaságra, a Közép-afrikai Köztársaságra, Malira vagy Észak-Nigériára. Éppen ezért alapvető fontosságú, hogy képesek vagyunk-e hatékony válaszokat adni ezekre a kihívásokra, vagy csak kullogunk az események után.

Dél-Szudánban Kiir és az SPLM keresztül tudta vinni akaratát még olyan szereplőkkel szemben is, mint az ENSZ, az AU vagy az USA. A külső hatalmak – részben érdektelenségből is – a kemény hangú nyilatkozatokon túl nem mertek elég erélyesen fellépni, konzerválva ezzel a polgárháborús körülményeket. Annak érdekében, hogy ezen változtatni lehessen, a következő javaslatok fogalmazhatók meg:

1. **A polgárháborúért felelős vezetők szankcionálása és kizárása a politikai életből.** Mind Salva Kiir, mind Riek Machar alkalmatlan az ország vezetői posztjának betöltésére. Az ENSZ, az AU és a Sentry-projekt vizsgálata egyértelművé tették, hogy a két politikus és szűk körük milliós vagyonokra tett szert az elmúlt években, gyakran közvetlen anyagi haszonszerzői az általuk kirobbantott küzdelemnek, és háborús, illetve emberiesség elleni bűncselekményekkel vádolhatók. Mégsem történt érdemi kísérlet arra, hogy az ENSZ BT szankciókat léptessen életbe velük szemben. Egyetértve más szakértők javaslataival, a nagyhatalmaknak és a nemzetközi szervezeteknek egyértelművé kell tenniük, hogy nem hajlandók bűnözőkkel és destruktív elemekkel tárgyalni, különösen, ha azok szisztematikusan aláássák a stabilizációs folyamatot.
2. **Az UNMISS-nek további csapaterősítésre van szüksége.** A művelet jelenlegi formájában és méretében ugyanis nem képes teljesíteni mandátumát, megvédeni a civil lakosságot és a humanitárius szervezetek munkatársait. Ezen a BT által elfogadott 4000 fős bővítés sem fog érdemben változtatni. A misszió katonai létszámát legalább a kétszeresére kellene emelni (24 000 fő), kiegészítve mobil, gyorsreagálású komponenssel is. Utóbbi felveti a fejlett államok felelősségét: ezen országoknak növelniük kell szerepvállalásukat az UNMISS-ben. Tekintetbe véve az SPLA által elkövetett, szisztematikus bűncselekményeket, a későbbiekben arra is szükség lehet, hogy a BT megvizsgálja az UNMISS békekikényszerítő feladatkörre való felhatalmazását.
3. **Fokozni kell a humanitárius segítségnyújtást.** Figyelembe véve az országban uralkodó állapotokat, a nemzetközi közösségnek a jelenleginél jóval komolyabb összegeket kell felszabadítania a humanitárius helyzet orvoslására.
4. **Dél-Szudán bukott állammá vált, ezért az ENSZ BT-nek az UNMISS mellett meg kell vizsgálnia egy államépítő misszió felállításának lehetőségét.** Napjainkra az ország olyan mértékben dezintegrálódott, hogy nehezen képzelhe-

¹⁵⁹ South Sudan: Jonglei – “We Have Always Been at War”, [online], 2014. 12. 22. Forrás: crisisgroup.org [2016. 09. 02.].

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

ELEMZÉSEK 2016/15.

tő el a talpra állás, még akkor is, ha a harcok véget érnek. A dél-szudáni kormányzat és közigazgatás olyan alapvető képesség-, szakember- és tudáshiánnyal küszködik, amelyet külső szerepvállalás nélkül nem fog tudni orvosolni. A külső szakemberek jelenléte képes lehet áthidalni ezeket a nehézségeket, és felkészíteni az országot a normál működésre.

Stratégiai Védelmi Kutatóközpont

ELEMZÉSEK 2016/15.

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a Kutatóközpont munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem

Szerkesztés és tördelés:
Bazsó Márton, Csiki Tamás

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2012– : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)

2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)

2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Marsai Viktor, 2016

© Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2016